

HEILI SIBRITS
peatoimetaja asetäitja

INTERVJUU

● 1. novembrist kehtima hakanud uus kord peaks muutma etendusasutuste tegevustoetuste jagamise kõigi jaoks selgemaks.

● Era- ja munitsipaalteatritele jagatakse punkte, kui skoor jääb alla 70, siis kultuuriministeriumilt raha ei saa.

● Hinnatakse erinevaid kriteeriume ja otsustajateks on eksperdid.

Peter Jalakas ei liialda, kui ütleb, et riik hoiab teda teadmatuses. Eesti ühe omapärasema erateatri looja ja kauaaegne juht ei tea, kas ja kui palju saab Von Krahli teater 2023. aastal kultuuriministeriumilt tegevustoetust. Seda ei tea ka kultuuriminister ega teatrinõunik, tegelikult ei tea seda mitte keegi, sest uus rahastuskord hakkas kehtima 1. novembrist ning esimesed otsused tehakse detsembris. Kes ja kui palju raha saab, seda otsustavad aga ekspertidest koosnevad komisjonid.

Laur Kaunissaare, kultuuriministeriumi teatrinõunik, mõnab, et olukord on pingeline, aga ka huvitav. Uus süsteem võimaldab tema sõnul selgelt aru saada, kes ja mille alusel riigilt tegevustoetust saab. Lisaks lubab ta, et otsused saavad olema põhjendatud. Erateatritel on samuti pilt klaarim: uus seadus sõnastab eesmärgid ja määrab sõnastab kriteeriumid ja tingimused, mille alusel raha jagatakse.

Eraetendusasutused pannakse jonele: maksimaalselt on võimalik komisjonilt saada 100 punkti, kuid kui skoor jääb alla 70, siis kultuuriministerium raha ei anna. Erateatrite puhul on rahastamise eesmärk edendada rahvuskultuuri ja tagada etenduskunsti valdkonna mitmekesisus ja etendustegevuse piirkondlik kättesaadavus. Hindamisel arvestatakse ka rahvusvahelistumise sisukohalt olulist tegevust.

Riigi asutatud sihtasutustele jagatakse toetust jätkuvalt etendusasutuse põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks. Riigiga seotud sihtasutuste, nagu seda näiteks on Eesti Draamateater, Vanemuine, Ugala, Endla, Rakvere, Vene Teater, rahastuse üle langetab otsuse üks komisjon ning era- ja munitsipaalteatendusasutuste üle teine komisjon. Munitsipaalteatritena tegutsuvad Tallinna Linnateater ja Paide teater.

Erateatreid, kes saavad raha tegevuseks küsida, on suur hulk, ainult et nad peavad olema tegutsenud järjepidevalt viimased kaks majandusaastat ning vastama veel mõnele tingimusele. Kolmas komisjon jagab aga raha festivalidele, kus on välisesinejad vähemalt 60 protsenti (Eestis tehtava teatri festivalide rahastatakse teiselt eelarverealet).

Miks aga oli vaja süsteemi muuta, sellele vastab teatrinõunik, et etendusasutuste seadus pärines 2004. aastast ja lähtus nn riigiteatrite loogikast. Toona olid erateatrid äsja tekkinud ja ei olnud selgust, kuidas on vaja nende tegevust reguleerida, et nad saaksid kultuuriministeriumilt tegevustoetusi küsida.

Laur Kaunissaare rõhutab, et uue seaduse, aga ennekõike määruse välja töötamisel osalesid väga aktiivselt valdkonna esindajad: Eesti Etendusasutuste Liit, Eesti Teatrilii, Eesti Tantsunõukogu.

TEATRID TEADMAT kui palju nad uuel aastal riigilt

Kultuuriministeriumi teatrinõunik Laur Kaunissaare nõustub, et uue korra kehtestamise aeg, kus pole võimalik tuleva aasta tegevust planeerida, on teatrite jaoks väga keeruline.

Uus kord puudutab eelkõige eraetendusasutusi?

See puudutab kõiki, ka riigiga seotud etendus- ja konsertasutusi. Võrreldava ühikuna võetakse kasutusele loominguilise tegevusega seotud töömaht ja seda mahtu arvestatakse ka riigiga seotud sihtasutuste puhul. Aga kahtlemata on uus hindamismetoodika palju detailsem era- ja munitsipaalteatrite puhul.

Ainus etendusasutus, keda see seadus ei puuduta, on Estonia, sest nendel on eraldi riigieelarve rida?

Jah, nad on avalik-õiguslik etendusasutus. Rahvusoperi seaduses on kirjas, et toetus tuleb riigieelarvest ja riigieelarve võtab vastu riigikogu, ja ausalt öeldes ka teatrinõunikuna ei ole mul täpset ülevaadet, kuidas tekib riigieelarvesse rahvusoperi Estonia konkreetne toetussumma.

Kui uus rahastuskord puudutab ka riigiga seotud sihtasutusi, siis kas see võib tähendada, et komisjon otsustab, et see või teine riigiteater ei saa nii palju raha, kui nad tavapäraselt on saanud?

Kahtlemata. Seadus ütleb selgelt, et nende toetamise eesmärk on seotud nende põhikirjaliste eesmärkidega täitmiseks. Ent loogika on selles, et

2023. aasta teatrite toetused

Riigi asutatud etendusasutuste tegevustoetus

- Taotlusi võetakse vastu 18.11.– 2.12.2022.
- Toetuste eelarve on 35 822 546 eurot.

Munitsipaal- ja eraetendusasutuste tegevustoetus

- Taotlusi võetakse vastu 18.11.– 2.12.2022.
- Toetuste eelarve on 3 724 621 eurot.

Rahvusvaheliste etenduskunsti festivalide toetus

- Taotlusi võetakse vastu 21.11.– 5.12.2022.
- Toetuste eelarve on 253 000 eurot.

kuna riik on nende asutaja või kaasasutaja, siis riik igal juhul garanteerib rahastuse. Küsimus on – nagu seda on ka erateatrite ja munitsipaalteatrite rahastuses – tasakaal stabiilsuse ja muutuste võimalikkuse vahel. Kuna seadus jõustus 1. novembrist, siis väga järse muutusi pole mõistlik teha. Samas kui seadusega on antud komisjonile volitus otsustada, siis peab ta saama seda ka teha.

Riigieelarvest etendusasutuste toetamise tingimustes on kirjas selline rida: Loominguilise töö maht saadakse arvestades etendusasutuse toetuse kavandatavale kasutusaastale planeeritud etenduste, publiku ja uulavastuste arvu järgmise valemil abil: etenduste arv jagatakse 100-ga, publiku arv 21 000-ga, uulavastuste arv 3-ga. Saadud summad liidetakse, liitmiste tulem jagatakse 3-ga, jagatise tulem korrutatakse 10-ga ning korrutise tulem korrutatakse 3,5-ga. Miks just need arvud ja mida see te-

gelikult tähendab?

Kõrvaltvaatajale võib tunduda see püha graali otsinguna, aga sellel arvutuskaigul on küllalt pikk ajalugu ja selle meetodika pakkusid välja Eesti Etendusasutuste Liit ja Eesti Teatrilii. Soov on viia rahastamismudel võimalikult objektiivsetele alustele.

Need alused on tuletatud pikaajalisest praktikast ja statistikast: mitu uulavastust saab üks kümneliikmeline trupp aastas välja tuua, eeldusel, et ta tegutseb ühes saalis, et ühe lavastuse prooviperiood on keskmiselt 250 töötundi, et suvel on üks kuu puhkust, samas aga antakse etendusi ka nädalavahetustel jne.

Kui teen selle arvustustehte Eesti Draamateatriga, kus on suur trupp ja mitu saali, või Von Krahli teatriga, siis saan erineva tulemuse. Ma ikka ei saa aru, kuidas see mudel on universaalne.

See ongi arvustuslik. See on mudel, mis arvutab, kui palju on vaja näitlejaid ja näitlejatele lisaks muud tööjõudu, et tuua välja X arv uulavastusi, mängida X arv etendusi ja sellega koos tuua saali X arv publikut.

Kas saame rääkida keskmisest inimeste arvust, kes on ühe lavastuse välja toomise ja mängimisega seotud?

Põhimõtteliselt küll. Saame arvutada välja, et X teatri aastaseks tegevuseks, eeldusel, et tahetakse anda nii mitme lavastusega X arv etendusi ja X arv publikule, on vaja selline arv inimesi. Näiteks ühe täiskooruse esitaja kohta on vaja 2,5 tugistruktuuri töötajat. Ministri määrus

se seletuskirjas seisab, et antud mudel seotakse taotlusprotsessis arvestuslikult kultuuritöötaja miinimumpalgaga, mis praegu on 1400 ja tõuseb kohe 1600 euroni. Oleme koos valdkonna esindajatega teinud väga detaili minevaid arvutusi.

Selle arvestuse alusel on siis Ita Ever ja lavakunstikooli äsja lõpetanud näitleja ühe kaaluga?

Selles mõttes küll, et tegu on esitajatega. Seadus täpsustab, et oluline pole, kas esitaja on koosseisuline või koosseisuväline. Ja kui laval on läbi-vas rollis muusikud, nagu «Lehman Brothersis», siis nad on ka esitajad.

On sellele matemaatilisele tehetele eeskujusid või on see puhtalt Eesti idee?

Siin on palju Eesti teatrijuhtide endi mõtteid. Kuid osaliselt põhineb see Soome süsteemil. Soome teatrite ja orkestrite rahastus põhineb sellisel nähtusel nagu inimitööaasta.

See on teistsugune kui meie loodud meetodika, osalt sellepärast, et teatud algeeldused on Soomes teistsugused. Seal näiteks on kokku lepitud, et riigi osalus teatrite rahastuses on fikseeritud protsent, sest enamik rahastatavatest teatritest on kohaliku omavalitsuse teatrid. Näiteks Oulu, Seinäjoki või Espoo teatri eelarvest riik finantseerib 37 protsenti, teist samapalju annab omavalitsus, ülejäänud tuleb teatril leida.

Üks minu eesmärk oli, et oleks tagatud teatud stabiilsus, sest tegemist on loominguiliste inimestega ja väga äkilised muudatused ei tee